

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASINA İLİŞKİN FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ¹

*The Investigation of University Students' Awareness Levels about
Geography of Turkish World*

Erhan TOPAL

Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Öğrencisi

Doç. Dr. Adem SEZER

*Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
adem.sezer@usak.edu.tr*

ÖZET

Gelecekte devletin çeşitli kademelerinde görev yapacak olan üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası ile Türkiye arasındaki ilişkileri daha ileri götürebilecek konumda olabilmesi için Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalıklarının büyük önem arz ettiği düşünülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyası farkındalık düzeylerinin belirlenmesi çalışılmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak üç bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini Uşak Üniversitesi'nde okuyan öğrenciler; örneklemini ise Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İslami İlimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültelerinden tabakalı oranlı örnekleme yoluyla seçilen 800 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

Araştırma bulguları üniversite öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyası farkındalık düzeylerinin çok düşük olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Türk Dünyası Coğrafyası, farkındalık, üniversite öğrencileri*

ABSTRACT

It has been thought that university students must be aware of Geography of Turkic World for being in the status to develop the relations between Turkey and Republics of Turkish in Geography of Turkey World. This

¹ Bu çalışma Uşak Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince Desteklenen aynı isimli Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir. Proje Numarası: UBAP 06 2014TP/005

study aims to investigate the awareness levels of university students on Geography of Turkic World.

This research was designed through survey model which is one of quantitative research methods. In study, as data collection tool, a questionnaire form including three parts was utilized.

The study group of this research consists of 800 university students chosen using stratified sampling method from faculty of education, faculty of art and literature, faculty of engineering, faculty of economics and administrative sciences, faculty of Islamic sciences, faculty of communication, and faculty of fine arts.

The finding indicates that university students' awareness levels about Geography of Turkic World are very low.

Keywords: *Turkish World Geography, awareness level, university students*

1. GİRİŞ

Bugün Dünya üzerinde Türkler, oldukça geniş bir coğrafyada yaşamaktadırlar. Türk Dünyası olarak tanımladığımız coğrafya, Avrasya olarak adlandırılan Avrupa ve Asya kıtalarının neredeyse merkezi kısmını oluşturmaktadır. Ana hatları ile Batıda Balkanlardan, Doğuda Büyük Okyanus'a, kuzeyde Kuzey Buz Denizinden, Güneyde Tibet'e kadar olan saha, Dünya üzerinde Türklerin yoğun olarak yaşadığı coğrafya olarak kabul edilmektedir (Türk Dünyası El Kitabı, 1992: 5; Dönmez, 1987;1). Belirtilen sınırlar içerisinde Türkler, bağımsız Türk Cumhuriyetleri de dâhil yaklaşık 20 farklı devlet içerisinde yaşamaktadırlar. Bu sınırların dışında Orta, Batı ve Kuzey Avrupa ülkelerinde yaşayan Türklerin sayısı da her geçen gün artmaktadır.

Bu genel sınırlar içerisinde Türkler, Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Kazakistan olmak üzere yedi bağımsız devlet olarak varlığını sürdürmektedir. Bu devletlerin dışında; Başkurdistan, Çuvaş Dağıstan, Gagavuz, Kabarday-Balkar, Karakalpak, Nahçıvan, Saha, Tuva (Yakut), Uygur (Doğu Türkistan) olmak üzere 10 özerk cumhuriyette ve Dağlık Altay, Hakas ve Karaçay-Çerkes olmak üzere de 3 muhtar vilayette yaşamaktadırlar.

*ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASINA İLİŞKİN FARKINDALIK
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ*

Yukarıda saydığımız bağımsız devlet ve özerk yapılar dışında diğer devlet sınırları içerisinde bir grup oluşturacak şekilde uzun yıllardan beri bir toprak parçasını yurt edinmiş ve önemli bir nüfus oluşturmuş, kendi dil, gelenek ve göreneklerini devam ettiren Türk gruplarını da görmek mümkündür. Örneğin Suriye’de yarım fazlası Türkçeyi unutmakla birlikte Türkmen bilincine sahip 3.500.000 Türkmen yaşamaktadır (Raşit Yılmaz, 2012). Irak, İran, Afganistan, Rusya, Balkan ülkelerinde yaşayan Türkler bu duruma örnek olarak verilebilir.

Bu şekilde düşünüldüğünde Lena ırmağı kıyısındaki Saha özerk cumhuriyetinin başkenti olan Yakutsk Şehri Kabaca 62 KP – 130 DM koordinatı ile Türk Dünyası Coğrafyasının En kuzey ve En doğu uç noktaları olarak kabul edilebilir. İran sınırları içerisinde Kaşgay Türklerinin yaşadığı Şiraz şehri ise 30 KP koordinatı ile en güney noktası, balkanlarda yaşayan Türk grupları ise 20 DM koordinatı ile en batı uç noktaları olarak kabul edilebilir. Türklerin yaşadığı bu geniş coğrafya farklı iklim, bitki örtüsü ve yeryüzü şekillerine sahiptir. Bu farklı coğrafi özellikler, Türk kültür, sosyal ve siyasi yapısı üzerinde de etkili olduğu göz ardı edilmemelidir.

Yukarıda genel hatları ile sınırları çizilen ve genel özellikleri açıklanan coğrafya dünya tarihinde kültürel, siyasi ve ekonomik anlamda her zaman büyük öneme sahip olmuştur. Tarihi ipek yolunun geniş bir bölümü bu coğrafya içerisinde uzanmaktadır. Bu coğrafya içerisinde yer alan pek çok şehir (Buhara, Semerkant, Taşkent, İstanbul, vb.) Ortaçağ İslam Dünyasında Bilimin zirveye ulaştığı merkezler olmuşlardır. Yine bu coğrafya dünya siyasetine ve yönetimine şekil vermiş pek çok devletin kuruluşuna ve yıkılışına şahitlik etmiştir.

Bu coğrafya aynı zamanda birbirinden çok farklı medeniyetlerle (Çin, Arap, Fars, Rus, Avrupa, vb.) Türklerin temas etmelerine ortam hazırlamıştır. Bu geniş coğrafyada yaşayan Türk’lerin bir grubu Çin veya Slav kültür ve medeniyeti ile temas ederken, diğer bir grup Arap, Fars ya da Avrupa kültür ve medeniyeti ile temas halinde olmuşlardır.

Bu coğrafya içerisinde Türkiye ve doğusu halen daha Çin işgali altında olan Türkistan, Türklerin yoğun olarak yaşadığı iki bölge olarak dikkati çekmektedir. İki bölge, aralarındaki bağlantıyı kuran güneyi İran toprakları içerisinde yer alan Azerbaycan ile birlikte Batı Trakya’dan Moğolistan sınırına kadar kesintisiz bir Türk nüfus sahası

oluşturmaktadır(Dönmez, 1987;1). Bu kesintisiz saha dışında Türkler, Kuzey Kıbrıs, Orta Doğu, Balkanlar, Rusya Federasyonu ve Afganistan coğrafyası içerisinde de uzun zamandan buyana varlıklarını devam ettirmektedirler. 20. Yüzyılın ikinci yarısında özellikle Türkiye Türkleri bu coğrafyanın dışarısına Avrupa kıtasının bazı ülkelerine göç etmişlerdir. Ekonomik sebepli olarak yapılan bu göçler, başta Almanya, Fransa, Belçika ve Hollanda olmak üzere Avrupa içerisinde önemli bir Türk nüfusunun oluşmasını sağlamıştır.

Günümüzde Dünya nüfusu içerisinde Türklerin oranı küçümsenemeyecek kadar önemlidir. 2000 yılı rakamlarıyla Dünya Türk nüfusunun 182.680.000 olduğu, bu rakamın 2025 yılında ise 300 milyona yaklaşacağı tahmin edilmektedir (Özkan, 2007: 292).

Türk Dünyası Coğrafyası, sınırları içerisinde önemli dağları, ovaları, çölleri, nehirleri ve bozkırları barındırmaktadır. Türk Dünyasının coğrafi özellikleri Türk milletinin beşeri ve ekonomik faaliyetlerini etkileyerek, Türklerin yaşamına yön vermiştir (Atalay, 2013). Türk Dünyası Coğrafyası içerisinde olan Türkistan Bölgesinde bozkırlar ve çöllerin bulunduğu geniş düzlükler, yüksekliği yerine göre 7000 m'yi aşan sıradağlar ve dağ sıralarının arasında ise büyük çukur sahalar ve göller yer alır. Genellikle Alp-Himalaya dağ kuşağı içerisinde, Türkistan'ın güney kesiminde yer alan dağlar 7000 m'yi aşmaktadır. Orta Asya'nın kuzeyinde, Sibiryaya bölgesinde çöl ve bozkırların uzandığı düzlük alanların yanı sıra yüksek platolar yer alır (Atalay, 2013). Bunların yanı sıra Türk Dünyası Coğrafyası dünyanın önemli nehir ve göllerine sahiptir. Su kaynaklarının varlığı Türk Dünyasına tarım ve balıkçılık sektöründe önemli katkılar sağlamaktadır.

1.1. Türk Dünyası Coğrafyasının Jeopolitiği

Türklerin Dünya üzerinde yaşadıkları coğrafya, konum ve sahip olunan doğal ve beşeri kaynaklar açısından oldukça önemlidir. 20. Yüzyılda dünya savaşına neden olan kara ve kenar kuşak hakimiyet teorilerinin en önemli sahalarından biri olan iç veya kenar hilal ya da rimland kuşağının büyük bir kısmı Türk dünyası topraklarından oluşmaktadır (Özey, 2010; 67).

Yeraltı kaynakları bakımından zengin olan Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, ekonomik potansiyel açısından da güçlüdür. Ayrıca

*ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASINA İLİŞKİN FARKINDALIK
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ*

batının en gelişmiş devletleri ile Asya'nın en uç bölgelerini birbirine bağlayan jeopolitik açıdan önemli bir konumda bulunmaktadır. Soğuk savaş sonrası Orta Asya'nın jeopolitiğini belirleyen unsurların başında bölgede bulunan petrol ve doğalgaz kaynakları gelmektedir (İşcan, 2004)

Zengin petrol ve doğalgaz kaynaklarının pazarlanması açısından boru hatları önem arz etmektedir. Enerji kaynakları açısından fakir konumda olan Avrupa, enerji konusunda Hazar Havzası kaynaklarına ihtiyaç duymaktadır. Türkiye coğrafi konumu itibariyle enerji bakımından zengin Türk Dünyası ile enerji ihtiyacı olan Avrupa ülkeleri arasında köprü vazifesi görmektedir (Aydın, 2012).

Kara Hakimiyet teorisinde "Heartland" ve "İç Hilal" olarak adlandırılan bölgeler günümüzde Türk Dünyası olarak adlandırılmakta ve Türk nüfusunun yoğun olarak yaşadığı bölgeleri içine almaktadır. Mackinder tarafından ortaya atılan bu teori ile Türk Dünyası coğrafyasının jeopolitik önemi artmaktadır. Ortaya atılan hakimiyet teorilerinden yola çıkılarak başlatılan Kafkasya'ya ve Orta Asya'ya hakim olma çabaları bölge de yıllar süren işgal ve zulme neden olmuştur.

1.2. Türkiye'de Türk Dünyası Coğrafyası Öğretimi

Türkiye'de Türk Dünyası coğrafyası öğretimi Türkiye'nin ilk üniversitelerinden olan Ankara Üniversitesi bünyesinde coğrafya bölümü açılması ve ülkeler coğrafyası kürsüsü kurulması ile başlamış. Ülkeler coğrafyası kürsüsünün kurulmasının nedenleri arasında Atatürk'ün Türkiye dışında yaşayan Türkler hakkında bilimsel çalışmaların yapılması gerektiği ve bu çalışmalar yapılırken; milli şuurun ve beraberliğin sağlanması ve bütün Türk dünyasında dil ve kültür birliğinin gerçekleşmesi gibi söylediği ifadeler coğrafya bölümü ve ülkeler coğrafyası kürsüsünün kurulmasında önemli yeri bulunmaktadır (Saray, 1995; Sekin ve Özel, 2002). Ancak 1946 yılında açılan ülkeler coğrafyası kürsüsünde Türk Dünyası coğrafyası alanında çok fazla eser üretilememiştir. 20. yüzyılın sonlarına doğru yapılan araştırmalarda artış olsa da yeterli düzeyde olmamıştır.

1924-1942 yılları arasında liselerde okutulan Ülkeler Coğrafyası ders kitaplarında Türk Dünyası Coğrafyasına gereken önem verilmemiş, bu yıllar arasında okutulan ders kitaplarında Kıbrıs'ta yaşayan Türklere, Afganistan Türklerine, Doğu Türkistan'da yaşayan Türklere yer

verilmemiştir. Cumhuriyet döneminden 1983 yılına kadar Kıbrıs Türkleri ile ilgili bilgiler ders kitaplarında hemen hemen hiç yer almamıştır (Sezer, 2011).

Türk Dünyası Coğrafyasında oluşturulacak kültürel değerler, coğrafyadan kaynaklanan olumsuzluklara karşı en güvenli tedbir niteliğinde olacaktır. Kültürel unsurların her birisinde ortak noktaları oluşturarak ilişkilerin güçlenmesine katkı sağlanması gerekmektedir. Türk Dünyasının kültürel değerler altında toplanması, Türkiye'yi kendi çevresinde, Azerbaycan'ı Kafkaslarda, Türkistan'ı Rus ve Çin etkileri karşısında varlıklarını koruyabilmenin, eşitler arası ilişki kurma ortamı oluşturabilmenin ve bu ilişkilerden karşılıklı yarar sağlayabilmenin en iyi yoludur (İlhan, 1993).

Türk dünyası coğrafyasında her alanda kapsamlı bir işbirliğinin geliştirilmesi için TDC içerisinde yaşayan Türklerin ortak tarihi, dil, kültür ve geleneklerinin bilinmesi gerekmektedir. Gelecekte kapsamlı işbirliğini gerçekleştirebilmek için de TDC'nin ekonomik zenginlikleri, dünya üzerindeki stratejik önemi ve bu coğrafyada yaşayan Türklerin sahip olduğu ortak değerlerin gelecek nesillere öğretilmesi büyük önem teşkil etmektedir (Kydyrali, 2013)

Türk Dünyasında, Türk varlığına ve gücüne bağlı olarak kurulan devletlerin dünya platformunda önemli bir konumda yer alması için Türk kültür birliğini bozan, Türk varlığını tüketen, Türk toplumlarını birbirine karşı yabancılaştıran unsurlardan uzak durulmalıdır. Bunun yanında Türk Dünyasında vatan, soy, dil, kültür birliği şuurunun zayıflamasına engel olunmalıdır (Özdağ, 2001)

Farkındalık, belli bir konuya ön yargısız yaklaşma durumu, çevresinde yaşanan olaylara karşı duyarsız kalmama durumudur. Bireyin yaşanabilecek tehlikelere karşı dikkatli olması, sahip olunan fırsatları değerlendirmesi farkında olmasıdır.

Türkiye'nin Türk Dünyası coğrafyasında yaşayan Türklerle ve Türk Cumhuriyetleri ile yapmış olduğu siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinde gelecekte ülke yönetiminde söz sahibi olacak üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasının kültürel ve ekonomik değerlerinin farkında olması önem arz etmektedir. Türk

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASINA İLİŞKİN FARKINDALIK
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

Dünyası Coğrafyası farkındalığının yüksek olması aynı zamanda gelecek neslin tarihine ve kültürel değerlerine sahip çıkması açısından önemlidir.

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin ne olduğu ortaya konması amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesi amaçlandığı için araştırma nicel araştırma yöntemlerinden Tarama modeli ile desenlenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Tablo. 1: Çalışma grubunun cinsiyet, öğrenim görülen fakülte, bulunduğu sınıf düzeyi, mezun olduğu lise türüne ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımları

Cinsiyet	(f)	(%)
Kız	499	62.4
Erkek	301	37.6
Fakülte	(f)	(%)
Eğitim	258	32.3
Mühendislik	117	14.7
İİBF	176	22.0
Fen-Edebiyat	199	25.0
Güzel Sanatlar	13	1.6
İslami İlimler	12	1.5
İletişim Fakültesi	25	3.1
Sınıf düzeyi	(f)	(%)
1. sınıf	263	32.9
2. sınıf	187	23.4
3. sınıf	194	24.3
4. sınıf	156	19.5
Mezun olduğu lise	(f)	(%)
Düz lise	461	57.6
Anadolu Lisesi	199	24.9
Anadolu öğretmen lisesi	35	4.4
Mesleki lisesi	92	11.5
Güzel sanatlar lisesi	2	0.3
Diğer	11	1.4
Toplam	800	100

Araştırmanın evrenini, Uşak Üniversitesinde 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında lisans düzeyinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Bu çalışmada tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Uşak Üniversitesinde Eğitim Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İslami İlimler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültelerinde öğrenim görmekte olan 800 öğrenci oluşturmaktadır (Tablo 1).

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak üç bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Anket formunun birinci bölümünde ankete katılan öğrenciler ile ilgili kişisel bilgileri tespit etmeyi amaçlayan sorular yer almaktadır. İkinci bölümde Öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasının sınırlarına, Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin hangileri ve Dünya haritası üzerinde yerlerinin neresi olduğuna, Başkentlerine ve Bayraklarına ilişkin farkındalıklarını belirlemeyi amaçlayan sorular yer almaktadır. Ayrıca bu bölümde öğrencilerden Türklerin yoğun olarak yaşadığı Özerk cumhuriyetlerden bildiklerinin isimlerini yazmaları istenmiştir. Anket formunun üçüncü bölümünde ise elli (30 doğru, 20 yanlış önerme) maddeden oluşan Türk Dünyasının Fiziki, Beşeri ve Ekonomik coğrafya özelliklerinin yanı sıra, Türk kültürü, edebiyatı ve tarihine ait öğelerin coğrafi dağılışıma ilişkin bilgilerin yer aldığı bir form verilmiştir. Öğrencilerden formda yer alan bilgileri doğru, yanlış veya bilmiyorum şeklinde işaretlemeleri istenmiştir. Bu bölümün analizinde doğru olarak yazılan önermeye doğru, yanlış olarak yazılan önermeye yanlış demeleri durumunda bir puan verilmiştir. Ters bir işaretleme yapıldığında ise eksi 1 puan verilmiştir. Öğrencinin bilmiyorum demesi durumunda ise sıfır puan verilmiştir. Bu şekilde yapılan puanlamada öğrencilerin alabileceği puan -50 ile + 50 arasındadır. +50 puan farkındalığın tam olduğu, -50 puan ise farkındalığın hiç olmadığını göstermektedir.

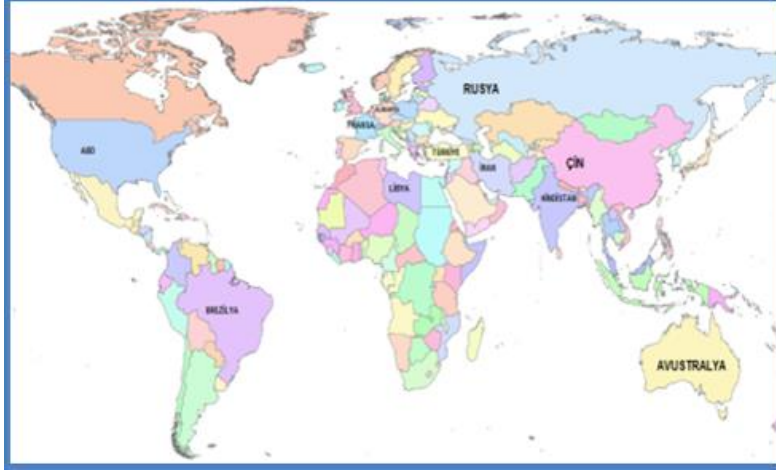
3. BULGULAR

3.1. Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasının Dünya Üzerindeki Yerine (sınırlarına) İlişkin Farkındalık Düzeyleri

Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasının dünya üzerindeki yerinin neresi olduğuna, başka bir ifadeyle sınırlarına ilişkin

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASINA İLİŞKİN FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

farkındalık düzeylerini belirlemek için öğrencilere A4 boyutunda bir dünya haritası (Harita 1) verilmiştir. Öğrencilerden verilen yönergeye göre harita üzerinde Türk Dünyası Coğrafyasının sınırlarını işaretlemeleri istenmiştir.

Harita 1 Yönerge: Aşağıdaki harita üzerinde “Türk Dünyası Coğrafyasının” sınırlarını, en batısını, en doğusunu, en kuzeyini ve en güneyini belirtecek şekilde daire içine alarak gösteriniz. En kuzey, güney, doğu ve batı uç noktalarını (X) işaretleyiniz.

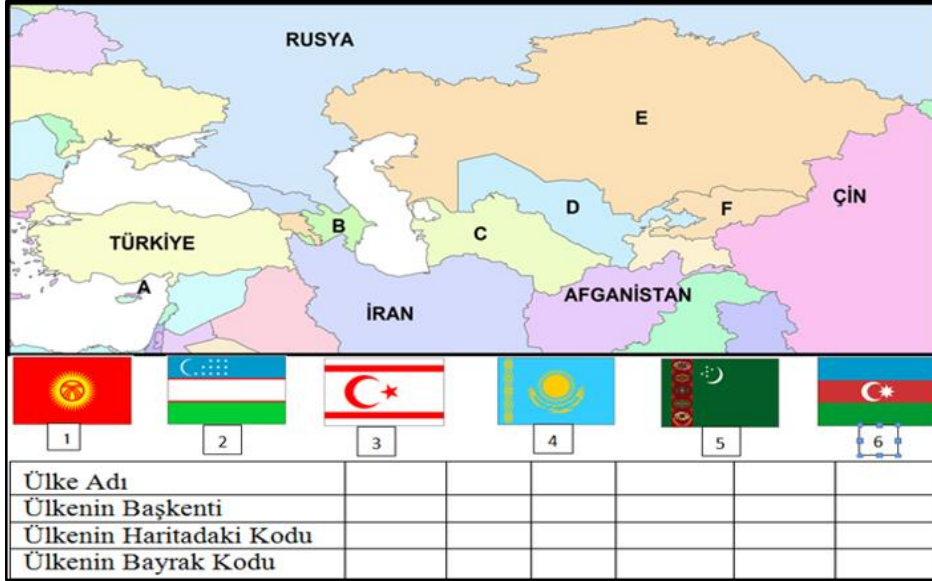
Araştırmaya katılan öğrencilerin Dünya haritası üzerinde Türk Dünyası Coğrafyasının sınırlarını gösteren işaretlemeleri incelendiğinde farklı sınırların çizildiği görülmüştür. Yapılan sınır işaretlemeleri benzer özellikleri dikkate alınarak gruplandırılmıştır. Yapılan gruplandırma neticesinde Türk Dünyası Coğrafyasının dünya üzerindeki yerine ilişkin 8 farklı Türk Dünyası coğrafyası sınırının çizildiği ortaya çıkmıştır.

Öğrenciler tarafından çizilen sınırlar incelendiğinde; Öğrencilerin sadece % 2,5’i Türk Dünyası Coğrafyasının sınırlarını doğru bir şekilde ifade ettiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin % 47’si ise Türk Dünyası Coğrafyasının sınırlarını, Balkanları, Türkiye’yi ve Orta Asya’yı içerisine alacak şekilde doğruya yakın ifade etmiştir. Diğer taraftan, öğrencilerin % 11,4’ü Türk Dünyasının sınırlarını çizirken sadece Türkiye’yi bu sınırların içine aldığı tespit edilmiştir. Bunların dışında üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasının sınırlarını ifade ederken;

- % 4’ünün sadece Orta Asya’yı içine alacak şekilde,

- % 4,6'sının Avrupa ülkeleri, Balkanlar, Türkiye, İran ve Orta Asya'yı içine alacak şekilde,
- % 15,4'ünün farklı farklı ülkeleri(Libya, Avustralya, İran ve Rusya gibi) içine alacak şekilde,
- %8,4'ünün Türkiye ve Avrupa ülkelerini (Almanya, Fransa gibi) içine alacak şekilde,
- %6,3'ünün Türkiye olmaksızın Avrupa ülkelerini (Almanya, Fransa gibi) içerisine alacak şekilde, çizdikleri tespit edilmiştir. Bu bulgular üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasının sınırları hakkında ki farkındalık düzeylerinin düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir.

3.2. Üniversite Öğrencilerinin Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Adı, Başkenti, Konumu ve Bayrağına İlişkin Farkındalık Düzeyleri

Harita 2: Aşağıdaki haritada Türkiye dışındaki bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin yerleri harflerle (A-B-C-D-E-F) kodlanarak gösterilmiştir. Haritanın altında ise bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin Bayrakları rakamlarla (1-2-3-4-5-6) kodlanarak verilmiştir. Sizden, bu bilgileri kullanarak aşağıdaki tabloyu ilk sütunundaki yönergelere uygun olarak doldurmanız istenmektedir.

Bilmediğiniz alanları boş bırakabilirsiniz.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASINA İLİŞKİN FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Üniversite öğrencilerinin bağımsız Türk cumhuriyetlerinin adı, başkenti, konumu ve bayrağına ilişkin farkındalık düzeylerini belirlemek için, bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin gösterildiği bir harita (Harita 2) ve bayraklara ait görseller ve istenen bilgileri işleyebilecekleri bir tablo verilmiştir. Öğrencilerden verilen yönergeye uygun olarak tabloyu doldurmaları istenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin anket formunun bu bölümüne ilişkin vermiş oldukları bilgiler analiz edilmiş ve sayısal verilere dönüştürülerek Tablo 2’ de gösterilmiştir.

Tablo 2: Üniversite öğrencilerinin bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin adı, konumu, başkenti ve bayrağına ilişkin farkındalık düzeylerine ait bulgular

ÜLKELER	Ülkenin Adını Yazarlar		Haritadaki Yeri				Başkent			Bayrak			Toplam	
			Doğru		Yanlış		Doğru		Yanlış	Doğru		Yanlış		
	F	%	f	%	f	f	f	%	f	f	f	%	f	f
Azerbaycan	471	58.8	358	44.7	15	96	416	52	3	48	385	48.1	8	74
KKTC	423	52.8	350	43.7	2	66	314	39.2	26	78	362	45.2	15	51
Türkmenistan	266	33.2	116	14.5	39	103	113	14.1	17	128	139	17.3	44	75
Özbekistan	212	26.5	59	7.3	59	88	68	8.5	10	132	89	11.1	43	78
Kazakistan	202	25.2	86	10.7	38	76	79	9.8	21	100	109	13.6	28	59
Kırgızistan	180	22.5	44	5.5	56	78	52	6.5	5	116	84	10.5	34	60
														800

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin adı, haritadaki yeri, başkenti ve bayrağına ilişkin farkındalığın düşük olduğu söylenebilir. Alim (2009) in coğrafya öğretmenliği öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmasında, Araştırmaya katılan öğrencilerin önemli bir kısmının Türk Cumhuriyetlerinin sayısı, adları, en büyük alana sahip olanı, en büyük nüfusa sahip olanı gibi sorulara doğru cevaplar verdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu farklılık araştırma katılımcılarından kaynaklanmış olabilir.

Üniversite öğrencileri arasında en çok bilinen bağımsız Türk cumhuriyeti Azerbaycan’dır (471). Bunu sırasıyla KKTC (423), Türkmenistan (266), Özbekistan (212), Kazakistan (202) ve Kırgızistan (180) izlemektedir. Karaçalı (2012)’nin ortaokul 7. Sınıf öğrencileri ile

yapmış olduğu çalışmasında da Kırgızistan en az bilinen Türk Cumhuriyeti olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Ülkelerin harita üzerindeki yerinin bilinme durumuna bakıldığında araştırmaya katılan 800 öğrenciden 385 (%48.1) i Azerbaycan'ın yerini doğru bilmiştir. 382 (%45.2) öğrenci KKTC nin yerini doğru bilirken, araştırmaya katılan öğrencilerin %17.3'ü (139) Türkmenistan'ın yerini, %13.6'sı (109) Kazakistan'ın yerini doğru bilmiştir. Özbekistan'ın yerini doğru bilen öğrenci sayısı 89 (%11.1) da kalmıştır. Kırgızistan için bu sayı 84 (%10.5) te kalmıştır.

Türk Cumhuriyetlerinin başkentleri söz konusu olduğunda yine Azerbaycan'ın başkenti en çok öğrenci (416) tarafından doğru olarak yazılmıştır. Bu sayı KKTC'nde 314, Türkmenistan'da 113, Özbekistan'da 68, Kazakistan'da 79, Kırgızistan'da ise 52'de kalmıştır.

Bayrak ülke eşleştirmesinde de sırasıyla Azerbaycan, KKTC ve Türkmenistan ilk üç sırada yer alırken, Kazakistan, Özbekistan ve Kırgızistan sırasıyla son üç sırada en az öğrenci tarafından bayrağı ülke ismi ile doğru olarak eşleştirilen ülke olmuşlardır. Ülkelerin haritadaki konumlarına ilişkin yapılan eşleştirmede de yine aynı sıralamanın olduğu görülmektedir.

3.3. Üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakültele göre bağımsız Türk cumhuriyetlerinin adı, başkenti, konumu ve bayrağına ilişkin farkındalık düzeylerine ait bulgular

Tablo 3: Üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakültele göre bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin adına ilişkin farkındalık düzeylerine ait bulgular

ÜLKELER	Eğitim		Mühendislik		İİBF		Fen-Ed		Diğer		TOPLAM
	Doğru	Toplam	Doğru	Toplam	Doğru	Toplam	Doğru	Toplam	Doğru	Toplam	
Azerbaycan	182	70,5	58	50	73	41,2	131	65,8	27	54	800
KKTC	175	67,8	58	50	58	32,7	112	56,2	20	40	
Kazakistan	77	29,8	22	19	22	12,4	73	36,6	8	16	
Özbekistan	94	36,4	22	19	30	16,9	55	27,6	11	22	
Türkmenistan	107	41,4	26	22,4	28	15,8	91	45,7	9	18	
Kırgızistan	82	31,7	12	10,3	25	14,1	52	26,1	9	18	

*ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASINA İLİŞKİN FARKINDALIK
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ*

Tablo 3 incelendiğinde Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin %70,5 i Azerbaycan'ı Bağımsız Türk Cumhuriyeti olduğunu doğru cevaplamıştır. Azerbaycan, genelde olduğu gibi Eğitim Fakültesi öğrencileri içinde de en fazla bilinen bağımsız Türk Cumhuriyeti olmuştur. KKTC'ni ise %67,8 öğrenci tarafından doğru bilmiştir. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin en az bildiği Türk Cumhuriyeti ise Kazakistan (% 29.8) olmuştur.

Mühendislik Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin %50 si (58 öğrenci) Azerbaycan'ın ve KKTC'nin Bağımsız Türk Cumhuriyeti olduğunu bilmiştir. %19 u (22 öğrenci) Kazakistan ve Özbekistan'ın Bağımsız Türk Cumhuriyeti olduğunu doğru bilmiştir. Öğrencilerin %22,4 ü (26 öğrenci) Türkmenistan cevabı vermiştir. En az bilinen bağımsız Türk Cumhuriyeti %10,3 (12 öğrenci) ile Kırgızistan olmuştur.

İİBF'de öğrenim gören öğrencilerin %41,2 si (73 öğrenci) Azerbaycan'ı doğru bilirken, KKTC'ni bilenlerin oranı %32,7 (58 öğrenci) dir. Kazakistan'ı bilenlerin oranı %12,4 (22 öğrenci) , Özbekistan cevabı verenlerin oranı %16,9 (30 öğrenci), Türkmenistan cevabı veren öğrencilerin oranı ise %15,8 (28 öğrenci) dir. Kırgızistan cevabı veren öğrencilerin oranı ise %14,1 (25 öğrenci) ile en az bilinen Türk Cumhuriyetidir.

Fen Edebiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin %65,8 (131 öğrenci) Azerbaycan cevabı verirken KKTC cevabı verenlerin oranı %56,2 (112 öğrenci) olduğu görülmektedir. %45,7 si (91 öğrenci) Türkmenistan'ı doğru bilirken Kazakistan yanıtı verenlerin oranı %36,6 (73 öğrenci) olduğu görülmüştür. Özbekistan'ı Bağımsız Türk Cumhuriyeti olarak cevap verenlerin oranı % 27,6 (55 öğrenci) iken Eğitim, İİBF Mühendislik Fakültelerinde olduğu gibi % 26,1 (52 öğrenci) ile en az bilinen Bağımsız Türk Cumhuriyeti Kırgızistan olmuştur.

Diğer fakültelerde (İletişim, Güzel Sanatlar, İslami İlimler) öğrenim gören öğrencilerin %54'ü (27 öğrenci) Azerbaycan'ı bilirken % 40'ı (20 öğrenci) KKTC cevabı vermiştir. % 22'si (11 öğrenci) Özbekistan'ı, % 18'i (9 öğrenci) Türkmenistan ve Kırgızistan'ı doğru bilmiştir. %16'sı (8 öğrenci) Kazakistan cevabını vermiştir.

3.4. Üniversite öğrencilerinin Türklerin, bağımsız Türk Cumhuriyetleri dışında, Özerk (yarı bağımsız) olarak yaşadıkları yerlere ilişkin farkındalık düzeyleri

<i>Tablo 3: üniversite öğrencilerinin türklerin, bağımsız türk cumhuriyetleri dışında, özerk (yarı bağımsız) olarak yaşadıkları yerlere ilişkin farkındalık düzeylerine ait bulgular</i>			
Özerk Türk Cumhuriyetleri	Doğru Bilen	Özerk Türk Cumhuriyetleri	Doğru Bilen
Doğu Türkistan	87	Çuvaşistan	15
Nahçıvan	50	Dağıstan	13
Saha-Yakutistan	41	Tuva	7
Tataristan	34	Karakalpak	3
Gagavuz	31	Kabarday- Balkar	2
Başkurdistan	28		

Tablo 3'e göre, Özerk Türk Cumhuriyetlerinden olan Doğu Türkistan'ı 87 öğrenci doğru bilerek en çok yazılan Özerk Türk Cumhuriyeti olmuştur. Nahçıvan'ı 50 öğrenci, Saha- Yakutistan'ı 41 öğrenci, Gagavuz'a 31 öğrenci anket formunun ilgili bölümüne yazmıştır. En az bilinen Kabarday –Balkar Özerk Türk Cumhuriyeti'ni ise sadece 2 öğrencinin anket formuna yazdığı tespit edilmiştir.

3.5. Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeyleri

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin toplam ve fakülte değişkenine göre Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık ölçeğinden aldıkları puanlar Tablo 4'te verilmiştir.

<i>Tablo 4: Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık puanları</i>	
Fakülte Adı	Alınan Ortalama Puan
Eğitim	9,3451
Mühendislik	7,5349
İİB	5,5314
Fen-Edebiyat	7,4904
Diğer (İletişim, Güzel Sanatlar, İslami İlimler)	7,7122
Ortalama Toplam Puan	7,9508

Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalık ölçeğinden alınabilecek en yüksek puanın +50 puan olduğu düşünüldüğünde araştırmaya katılan öğrencilerin aldıkları 7,9508'lik ortalama toplam

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASINA İLİŞKİN FARKINDALIK
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

puanın çok düşük olduğu söylenebilir. Bu puan öğrencilerin Türk Dünyası Coğrafyasına ilişkin farkındalıklarının var olduğu, fakat oldukça düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir. Fakültelere göre bir değerlendirme yapıldığında ise Eğitim Fakültesi öğrencilerinin farkındalık düzeylerinin diğer fakültelerin (Mühendislik, İİB, Fen-edebiyat, İletişim, Güzel Sanatlar, İslami İlimler) öğrencilerine göre yüksek olduğu görülmektedir.

Fen-Edebiyat fakültesinde araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunun Coğrafya, Tarih, Türk Dili ve Edebiyatı, Çağdaş Türk Lehçeleri öğrencileri olmasına rağmen alınan puanın düşük olması dikkati çekmektedir.

4. SONUÇ

Elde edilen verilerin analiz edilmesi ile ortaya çıkan bulgular bütün olarak düşünüldüğünde, Üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası Coğrafyasının Dünya üzerindeki yerine ilişkin farkındalık düzeylerinin oldukça düşük olduğu görülmüştür. Aslında Cumhuriyetin başında Mustafa Kemal Atatürk; *“Bu gün Sovyetler Birliği dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yakında ne olacağını kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bu gün elinde sınıksız tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir. Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevi köprüleri sağlam tutarak, Dil bir köprüdür; tarih bir köprüdür; inanç bir köprüdür; köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimiz içinde bütünleşmeliyiz. Onların bize yaklaşmasını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekir”* (Mustafa Kemal Atatürk, 29 Ekim 1933) sözleri ile Türk Dünyası Coğrafyasının önemini vurgulamış ve bu coğrafyanın bilinmesi gerektiğini göstermişti. Fakat bu gün Türk Dünyasının lider ülkesi olarak görülen Türkiye Cumhuriyeti Devleti üniversite gençliğinin kendi milletine mensup diğer grupların Dünyanın hangi coğrafyalarında hangi devlet adı ile yaşadıklarını bilmiyor olması, oldukça üzücü bir sonuçtur.

Hâlbuki tarih ve kültür canlıdır ve bir coğrafya üzerinde yaşamaktadır ve yaşanmaktadır. Tarih ve Kültür, üzerinde geliştiği coğrafya ile bir bütündür, etkilenir ve etkiler. Tarih ve kültürlerinin üzerinde yoğrulduğu coğrafyadan bihaber olan milletler tarih ve kültürlerini anlamak ve yaşatma konusunda yetersiz kalacaklardır. Bu yetersizliğin ulusal ve uluslararası düzeyde yaşanan güncel siyasi, ekonomik ve askeri gelişmelerin yorumlanması ve yönlendirilmesinde başarısızlıklara sebep olması muhtemeldir.

Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin farkındalığın arttırılmasının yolu örgün ve yaygın eğitim kurumlarından geçmektedir. Bu kurumların öğretim programları içerisinde özellikle Coğrafya ve Sosyal Bilgiler ders içeriklerinde ve uygun olan diğer ders içeriklerinde Türk Dünyası Coğrafyasına yer verilmesi gerekmektedir. Fakat son yıllarda bu derslere ilişkin yapılan program düzenlemelerinde Türk Dünyası coğrafyasına ilişkin içeriğin yetersiz olduğu görülmektedir (Yıldırım, 2006; Ulusoy, 2009; Arıcı, 2011; Bayram, 2011; Sezer, 2011; Ünal ve Özmen, 2012; Sezer, Topal ve Deniz, 2014; Sezer ve Topal 2014).

Türk Dünyası Coğrafyasının Fiziki, Beşeri ve Ekonomik coğrafya özellikleri ile incelenebilmesi için Türk Dünyası Coğrafyası dersi altında kapsamlı bir şekilde okutulmalıdır. Bu ders kapsamında Türk Dünyasının ortak kültürel değerleri, Başka devletler içerisinde yaşayan Türklerin, yaşadıkları devlet içerisindeki statüleri ile farklı açılardan değerlendirilerek incelenmelidir. Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin kendi aralarında veya başka devletler ile olan sorunlar tartışılarak öğretilmelidir. Türk devletleri arasında kurulan teşkilatlar (Türksöy, ECO gibi) kapsamlı bir şekilde ele alınmalıdır (Sezer, 2011).

Sezer (2011)'de ifade edildiği gibi jeopolitik açıdan önemli bir konumda yer alan Türk Dünyasının fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafyasının öğretimi geleceğin mimarı olan öğrencilere fikir oluşturması ve geleceği şekillendirmesi açısından ortaokul ve lise Öğretim programlarında ve ders kitaplarında kapsamlı bir şekilde işlenmesi gerekmektedir.

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK DÜNYASI COĞRAFYASINA İLİŞKİN FARKINDALIK
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

KAYNAKÇA

- Alim, M. (2009). Coğrafya eğitimi öğrencilerinin Türk Dünyası algıları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 1303-5134
- Arıcı, F. (2011). Türk Dünyası ve Türkçe Eğitimi: 21. Yüzyılda Türk Dünyası Uluslararası Sempozyum Bildirileri. Ankara; Ekoavasya Yayınları
- Atalay, İ. (2013). Türk Dünyasının Coğrafyası, *Yeni Türkiye*, 166-198.
- Aydın, N. Z. (2012). Hazar enerji kaynakları ve siyaset. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 207-224.
- Bayram, H. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Türk Dünyası. *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Dönmez, Y. (1987). *Türk Dünyasının Beşeri ve İktisadi Coğrafyası* (2.Baskı). İstanbul: Coğrafya Bölümü Yayınları.
- İlhan, S. (1993). *Türkiye'nin ve Türk Dünyasının Jeopolitiği*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- İşcan, İ. H. (2004). Uluslararası ilişkilerde klasik jeopolitik teoriler ve çağdaş yansımaları, *Uluslararası İlişkiler*,1 (2), 47-79.
- Karaçalı, H. (2012). 7. Sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kydryali, D. (2013). Ortak Tarih Bilincine Doğru, *Yeni Türkiye*, 302-304.
- Özdağ, M. (2001). *Türkiye ve Türk Dünyası Jeopolitiği Üzerine*. Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları.
- Özey, R. (2010) Dünya ve Türkiye Ölçeğinde Siyasi Coğrafya (Genişletilmiş 7. Baskı), aktif yayıncılık, İstanbul
- Özkan, N. (2007). *Türk Dilinin Yurtları* (2. Baskı), Akçağ Basın Yayın Pazarlama A.Ş., Ankara
- Saray, M. (1995). *Atatürk ve Türk Dünyası*. Ankara: Türk Tarihi Kurumu Basımevi.

- Sekin, S. ve Özel, A. (2002). Türkiye’de ülkeler coğrafyası çalışmalarının tarihi gelişimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 6, 37-52.
- Sezer, A. (2011). Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Türk Dünyası Coğrafyasının Öğretimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 16 (29), 341-373.
- Sezer, A., Topal, E. ve Deniz M. (2014). Türkiye’de Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi ve dengi programlarında Kıbrıs. *Kıbrıs Türk Kültür ve Edebiyatı Araştırma Sonuçları Sempozyumu*, 15-16 Mayıs 2014, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, KKTC.
- Sezer, A. ve Topal, E. (2014). Türkiye’de 1980 sonrası Ortaokul Sosyal Bilgiler ve dengi ders kitaplarının Türk dünyası coğrafyası içeriğinin incelenmesi. *Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı 12. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi*, 30 Ağustos- 6Eylül 2014 Kazan
- Raşit Yılmaz, H. (2012). “Türkiye’nin Türkmen Politikası ve Suriye Türkmenleri” Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, Değerlendirme Notu (Erişim: 22.10.2015)
- Ulusoy, K. (2009). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Türk Dünyası ve Türk Cumhuriyetlerine yönelik tutum ve düşünceleri. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 26, 357-377.
- Ünal, F. ve Özmen C. (2012). 1998 ile 2005 4-7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programları ve Ders Kitaplarında Yer Alan Türk Dünyası Konularının Karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (9), 445-459
- Yıldırım, T. (2006). Türkiye’de İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Tarih Derslerinin Muhteva yönünden Karşılaştırılması, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.